

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Přírodovědecká fakulta

Katedra geografie

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Vítězslav Kuhn

**Internacionálové v předních evropských fotbalových ligách –
časoprostorová analýza**

Vedoucí práce: Mgr. Jindřich Frajer, Ph.D.

Olomouc 2021

Bibliografický záznam

- Autor (osobní číslo):** Vítězslav Kuhn (R18073)
- Studijní obor:** Regionální geografie
- Název práce:** Internacionálové v předních evropských fotbalových ligách – časoprostorová analýza
- Title of thesis:** International football players in major European football leagues – a time-space analysis
- Vedoucí práce:** Mgr. Jindřich Frajer, Ph.D.
- Rozsah práce:** 45 stran, 2 vázané přílohy
- Abstrakt:** Tato bakalářská práce se zabývá časoprostorovou analýzou vývoje zastoupení zahraničních hráčů v anglické Premier League, německé Bundeslige a francouzské Ligue 1. Zkoumány jsou trendy vývoje absolutního počtu zahraničních hráčů a také jejich původ dle makroregionů. Zjišťován je také účinek těchto hráčů na výsledky klubu.
- Klíčová slova:** sportovní migrace, časoprostorová analýza, Premier League, Bundesliga, Ligue 1
- Abstract:** This bachelor's thesis deals with the time-space analysis of the development of foreign players in the English Premier League, the German Bundesliga and the French Ligue 1. The trends of the development of the absolute number of foreign players and their origin according to macro-regions are examined. The effect of these players on the club's results is also determined.
- Key words:** sport migration, time-space analysis, Premier League, Bundesliga, Ligue 1

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracoval samostatně a všechny použité zdroje řádně citoval v příslušném seznamu.

Ve Olomouci 14. 5. 2021

Podpis

Poděkování

Rád bych tímto poděkoval Mgr. Jindřichu Frajerovi, Ph.D za jeho cenné rady, ochotný přístup, trpělivost a odborné vedení mé bakalářské práce.

Podklad pro zadání BAKALÁŘSKÉ práce studenta

Jméno a příjmení: **Vítězslav KUHN**
Osobní číslo: **R18073**
Adresa: **Chvaleč 97, Chvaleč, 54211 Chvaleč, Česká republika**

Téma práce: **Internacionálové v předních evropských fotbalových ligách – časoprostorová analýza**
Téma práce anglicky: **International football players in major European football leagues – a time-space analysis**

Vedoucí práce: **Mgr. Jindřich Frajer, Ph.D.**
Katedra geografie

Zásady pro vypracování:

Cílem práce bude analýza zastoupení zahraničních hráčů ve vybraných evropských fotbalových ligách a to jak z prostorového, tak časového hlediska. Práce by měla odpovědět na základní otázky typu, kdy začal v které lize trend angažování zahraničních hráčů, z kterých zemí a také případně v jakých klubech tento trend začal a proč. V teoretické části by tento fenomén mohl být rozvinut na problematice sportovní migrace (coby migrací za prací) a také šíření inovací. V rámci výstupů jsou očekávány mapy dané problematiky vytvořené v GIS.

Seznam doporučené literatury:

- Krejčí, J. (2005): Světový fotbal: Anglie. Brno: CP Books. ISBN 80-251-0275-0.
Bale, J. (1984): International sports history as innovation diffusion. *Canadian journal of History of Sport*, 15(1), s. 38-63.
Bale, J. (2002): *Sports Geography*. 2nd edition. Routledge. 212 s.
Bale, J., Dejonghe, T. (2008): *Sports Geography: An overview*. *Belgeo*, 2, s. 1-12.
Duke, V. (2003): The Flood from the East? Perestroika and the Migration of Sports Talent from Eastern Europe. In: Bale, J., Maguire, J. eds: *The Global Sports Arena: Athletic Talent Migration in an Interdependent World*. s. 153-171.
Lanfranchi, P. (2003): The Migration of Footballers: The Case of France 1932-1982. In: Bale, J., Maguire, J. eds: *The Global Sports Arena: Athletic Talent Migration in an Interdependent World*. s. 63-78.
Royuela, V, Gaquez, R. (2019): On the influence of Foreign Players on the Success of Football Clubs. *Journal of Sports Economics*, 20(5), s. 718-741.

Podpis vedoucího práce:

Datum:

Podpis vedoucího pracoviště:

Datum:

Obsah

1. Úvod	7
2. Cíle a metody práce	8
3. Teoretická východiska	9
3.1. Geografie sportu	9
3.1.1. Vývoj geografie sportu	9
3.1.2. Předměty studia	12
3.2. Sport a globalizace	14
3.3. Sportovní migrace	16
3.4. Fotbalová migrace	19
3.4. Představení sledovaných lig	22
4. Výzkumná část	24
4.1. Premier League	24
4.1.1. Zahraniční hráči dle makroregionů	25
4.1.2. Přínos útočných a obraných hráčů	26
4.1.3. Efekt zahraničních hráčů dle umístění klubů v tabulce	27
4.2. Bundesliga	28
4.2.1. Zahraniční hráči dle makroregionů	29
4.2.2. Přínos útočných a obraných hráčů	30
4.2.3. Efekt zahraničních hráčů na umístění v tabulce	32
4.3. Ligue 1	32
4.3.1. Zahraniční hráči dle makroregionů	33
4.3.2. Přínos útočných a obraných hráčů	34
4.3.3. Efekt zahraničních hráčů na umístění v tabulce	35
5. Diskuse	37
6. Závěr	39
7. Summary	40
8. Seznam literatury a zdrojů	41
Seznam grafů:	44
Seznam tabulek:	45

1. Úvod

Fotbal je kolektivní míčová hra, která se díky své materiální nenáročnosti rozšířila po celém světě. Vše, co potřebujete, je míč, branka, ohraničený vodorovný prostor a pochopitelně hráče. V různých podobách se na světě vyskytuje již několik stovek let, ovšem jako rodiště fotbalu, tak jako ho nyní známe, je považována Anglie, kde v polovině 19. století nabyl svou současnou podobu.

Postupem času vznikaly národní fotbalové asociace, mezinárodní soutěže a turnaje, a to jak na klubové, tak na národní úrovni. Během těchto let se kvalita zápasů stále zvyšovala a na hráče byly kladeny stále náročnější požadavky. S nástupem světové globalizace, a s tím spojeným zvýšeným pohybem mezinárodního kapitálu, ale také pracovních sil, se i u fotbalových týmů začal zvyšovat počet zahraničních hráčů. Příchod kvalitních zahraničních hráčů, tak mohl zvýšit konkurenceschopnost daného týmu a tím vytvořit tlak na další týmy ve své domácí soutěži, případně na týmy z jiných lig v případě účastníka mezinárodní klubové soutěže. Pravděpodobně díky tomuto stahování talentů z jiných zemí do nejúspěšnějších fotbalových lig, především tedy evropských, kvalita těchto lig rostla, a s tím rostl také zájem o tyto ligy mezi světovou veřejností.

V současné době téměř každý fotbalista, ať už se narodil v Evropě či nikoli, doufá, že bude mít šanci si zahrát za jeden z evropských velkoklubů. Vzhledem ke globalizaci sportu se totiž může stát hráčem takového klubu každý bez ohledu na státní příslušnost, ať už je to FC Barcelona, Manchester United, Bayern Mnichov, Paris Saint-Germain či Juventus Turín, rozhodují pouze schopnosti daného jedince. Zmíněné týmy nebyly vybrány náhodou, domácí liga každého z nich je součástí tzv. Velké Pětky, což je označení pro pět nejkvalitnějších lig současnosti. Tyto ligy jsou díky své prestiži a finančnímu zázemí nejatraktivnější destinací pro všechny hráče a akumulují se v nich tedy nejlepší hráči z celého světa. A je to právě migrace těchto hráčů, popřípadě jejich vliv na úspěchy klubů, co přitahuje výzkumníky z celého světa, a co bude také hlavním tématem této práce.

2. Cíle a metody práce

Cíl

Cílem této práce je časoprostorová analýza vývoje počtu zahraničních hráčů v anglické Premier League, německé Bundeslize a francouzské Ligue 1. Měla by odpovědět na otázky kdy v které lize začal trend angažování zahraničních hráčů a z kterých zemí, či jaký měli zahraniční hráči vliv na výsledky jejich klubů.

Metodika

Veškerá data byla ručně přepsána z webové stránky worldfootball.net. Zaznamenáváno bylo u hráčů pozice, národnost, jméno, počet startů a počet vstřelených gólů. Kritérium pro uvedení hráče byla podmínka alespoň jednoho startu do soutěžního ligového utkání za danou sezónu. Národnost byla brána tak, jak je uvedena na zdroji, pokud na zdroji byl již neexistující stát, národnost upravena dle místa narození (např. Jugolávie→Chorvatsko, ČSSR→Slovensko). V důsledku časově náročného sběru dat byla Velká Británie brána jako celek, místo vhodnějšího rozdělení na jednotlivé země.

Ke kategorizaci makroregionů bylo použito *United Nations geoscheme*, založené na kódování UN M49. Mimo toto řazení Kosovo přiřazeno k Jižní Evropě a Taiwan přiřazen k Východní Asii.

Ve výzkumné části této práce jsou použity Pearsonův a Spearmanův korelační koeficient. Spearmanův je použit pro zjištění míry korelace mezi počtem zahraničních hráčů a umístění klubu na konci sezóny. Pearsnův pak na zjištění míry korelace mezi počtem obdržených branek daného klubu na konci sezóny a sumou počtu startů jednotlivých obránců a brankářů za danou sezónu.

3. Teoretická východiska

V teoretické části této práce bude věnována pozornost vědní disciplíně geografie sportu, na níž budou navazovat aspekty, které jsou současné době se sportem spojené, a to globalizace a migrace. V části praktické je pozornost zaměřena na fotbalovou migraci.

3.1. Geografie sportu

V dnešní době je sport součástí života velké části lidské populace, je tedy pochopitelné, že jeho vývoj, šíření nebo prostorové rozmístění konkrétních druhů zaujme řadu výzkumníků. Vzhledem k mnoha různým prostorovým aspektům sportu je pochopitelné, že se také dostal do hledáčku geografů. Označení geografie sportu ovšem nemá jasně stanovené hranice, v oblasti sportu se totiž prolíná množství dalších vědních oborů, z nichž jako hlavní je možné jmenovat sociologii či ekonomii.

Vzhledem k této značné interdisciplinaritě není tudíž mnoho vědců, kteří by se geografii sportu věnovali jako svému hlavnímu zaměření. Někteří se však tímto směrem vydali. Za „otce“ moderní geografie sportu je považován John Rooney, který byl také šéfredaktorem jediného periodika, které se věnovalo výhradně geografii sportu (*An International Journal of Sports Geography*), bohužel poslední číslo vyšlo už v roce 2000 (Tomeš, 2012). V evropském prostředí je ovšem jednoznačně nejvýznamnější postavou anglický geograf John Bale a jeho souhrnná publikace *Sports Geography*, která vyšla v roce 1989 a její druhé vydání v roce 2003. To hlavní, co tuto knihu definuje je především komplexní přístup k založení geografie sportu jakožto legitimního předmětu akademického zájmu a také rozsah, v němž popisuje synergie a disjunkture mezi utvářejícími geografickými procesy a přístupy (např. globalizace, difúze, regionální analýza, lokace, sociální blahobyt atd.) v rámci historických a současných struktur a prostředí dynamických sportovních prostor (Wise & Kohe, 2018).

3.1.1. Vývoj geografie sportu

První střípky prací, jejichž zaměření by se dalo zahrnout pod geografii sportu, se objevily ovšem mnohem dříve. Poprvé byl sport zmíněn v geografické publikaci v roce 1879 Elisée Réclusem v jeho díle *Géographie Universelle* kde na příkladu kriketu adoroval sportovní utkání, a to jak s ohledem na výkony sportovců, ale také jako podívanou pro divácké publikum (Réclus in Bale & Dejonghe, 2008). Dalším z průkopnických děl zapadajících do rámce geografie sportu je publikace německého geografa Hilderbranda (1919) *The Geographyp of Games* vydaná v *National Geographic Magazine*, která se zabývá sporty, jež jsou typické pro

dané národy, a které se tak podílí na jejich historii (Hilderbrand in Sadil, 2018). O 8 let později geograf Hettner, pocházející také z Německa, navrhl, že jako projevy povahy země lze také považovat odlišnosti ve zdraví, hygieně, rekreaci a vzdělání. Tato poznámka stejně jako dřívější práce amerických geografů Huntingotna a Sempleho, mohou být zařazeny mezi environmentálně deterministické práce, pro které bylo tělesně-kulturní cvičení legitimní studijní oblastí (Bale, 2002a).

Bale & Dejonghe (2008) ve svém stručném shrnutí historie geografie sportu dále uvádějí posun v této disciplíně díky Lehrmanovi (1940) a Joklovi et al. (1956), kteří se ve svých studiích zabývali regionálními odlišnostmi v rozmístění sportovců. Lehrman se zaměřil na rozdílnosti původu nejlepších baseballových hráčů mezi státy, přičemž výstupní data vyjádřil metodou kartogramu. Jokl et al. zkoumal kompozici účastníků národních výprav na Letních olympijských hrách v Helsinkách v roce 1952. Ve výstupech se zaměřil především na grafy a statistiky.

V roce 1962 se v časopise *The Professional Geographer* objevil článek s názvem *A note on the geography of sport* od Terence M. Burleye. V tomto článku Burley (1962, s. 55-56) tvrdí, že sport, a zejména domácí volnočasový sport, je předmětem, který si zaslouží pozornost geografů, a to kvůli jeho ekonomickému významu, sociálním důsledkům, schopnosti indikovat kulturní původ, jeho roli jako průvodce vlivu fyzického prostředí na činnost člověka a jeho příspěvek k porozumění využívání městské půdy. Dále ve svém příspěvku také definuje 5 hlavních studijních oborů geografie sportu, kterými jsou ekonomický aspekt, sociální aspekt, kulturní původ, fyzický kondice a využití městské půdy.

Dále se Bale & Dejonghe (2008) zabývají postupem po časové ose směrem k současnosti, kde se pak dostaneme k hlavním pionýrům tohoto oboru. Prvním z nich je americký geograf John Rooney. Jeho první sportovně-geografickou prací publikovanou v uznávaném geografickém žurnálu bylo *Geographical Review* (Rooney, 1969), která byla ovšem co do přístupu značně podobná Lehmanově práci z roku 1940. Druhým z nich je anglický geograf John Bale, jehož dílo *Geography and football : the use of ideas from football in the teaching of geography*, které napsal společně s Davidem Gowingem v roce 1976 je považováno za počátek publikaci na téma geografie sportu v Evropě. Jeho největším počinem v oboru je ovšem již zmiňovaná kniha *Sports Geography* ve dvou vydáních z let 1989 a 2003.

Bale & Dejonghe (2008) pak pokračují v popisu Rooneyho práce, jež byla průkopnická pro geografii sportu v USA a jeho metodologie a reprezentace dat formou map, tabulek a

statistik se stala vzorem pro mnoho dalších publikací (např. Bale, 1982; Agustin, 1995). Hlavním výstupem Rooneyho prvotních prací je pak obsáhlý *Atlas of American Sport* (Rooney & Pillsbury, 1992). Jeho dalším důležitým počinem bylo vytvoření místa pro geografii sportu na každoroční konferenci Asociace amerických geografů, nicméně účast na těchto sezeních nebyla valná a většina geografů tíhla více k jiným geografickým disciplínám a vnímala sport pouze jako součást těchto disciplín. V dalších výzkumech se Rooney (1974), ale i další (Ojala & Kureth, 1975; Fremont, 1976; Tomlinson, 1986) zabývali produkčními regiony a centry popularity sportů v určitých regionech. Spojení mezi Hägerstrandovou teorií prostorové difúze inovací (1967) a sportem bylo v mnoha ohledech podobné. Tito autoři pak v dalších článcích vnímají sport jako historicko-geografickou inovaci a jako hlavní proměnné přijetí brali vzdálenost a ekonomický rozvoj. Tuto metodologii následně zkritizovali Bale & Maguire (1994, s. 9) kvůli výraznému kartografickému zaměření a opomíjení strukturace a geografie času v rámci soudobých teoretických a postpozitivistických hnutí. Tuto kritiku následně rozvinul i Dejonghe (2001a, 2001b, 2007), jenž tvrdí, že lepším vysvětlením pro popularitu a rozšíření moderních sportů ve světě jsou kulturní vazby mezi zemí původu a dalšími zeměmi, nacionalismus a Wallersteinova teorie světového systému. Také Ley (1985, s. 417-418) vznesl námitky k Rooneyho stylu výzkumu. Vytýkal mu především upřednostňování map, u kterých převažuje popis jevů před jejich interpretací.

Dalším objektem zájmu sportovně-geografických výzkumů, uvedených v práci Balea & Dejongheho (2008), byly studie zabývající se lokací sportovních týmů a korelací mezi úrovní těchto týmů, populací daných měst a jejich ekonomickou aktivitou. První, kdo takovouto studii zpracoval, byl Walterspeiler (1982), ale na stejné téma se pak zaměřili i další jako Ravenel (1996) či Bale (2003). Oblastí, která byla z některých úhlů také geograficky zpracována, byl vliv sportovních událostí nebo sportovních stadionů na danou oblast (např. Bale, 1993; Van Dam, 1998). Tyto dvě témata však bohužel byla bohužel převládána výzkumem ekonomů. Posledním stupněm vývoje geografie sportu, a také poslední část textu věnovaná publikaci Balea & Dejongheho (2008), kterému se bude tato podkapitola věnovat, je vztah mezi lokací týmu na jejich stadionu, sousedstvím a místní identitou (topofilii) (Bale, 2003). Sport je v tomto případě definován jako výraz nacionalismu, regionalismu či lokalismu, což Bale (2003) a Dejonghe (2001a, 2001b) vidí jako reakci na rostoucí ekonomickou dimenzi profesionálních sportovních týmů.

3.1.2. Předměty studia

Kvůli značné interdisciplinaritě vyplývající ze samé podstaty tohoto oboru, je pole přístupů k problematice značně široké. V základní definici dle Balea (2003) se geografie sportu zabývá:

1. Sportovními aktivitami na zemském povrchu a jak se měnila prostorová distribuce sportu v čase
2. Měnicím se charakterem sportovní krajiny a symbiózou mezi prostředím, ve kterém se sport odehrává a jeho účastníky
3. Analýzou prostorových a environmentálních změn ve sportovním prostředí

Tomeš (2012) ve svém článku zmiňuje obecné pojmy jako původ sportovců, popularitu různých druhů sportu či ekonomiku sportu. U původu sportovců je možné mluvit o přírodních a genetických předpokladech pro určitý druh sportů. Toto je patrné například u dominance Keňanů a Etiopanů v bězích na dlouhé tratě, sprinterů černé pleti z USA a Karibiku či převaze atletů bílé pleti v silových disciplínách. Pochopitelně nesmí být opomenuta klimatická determinace, poněvadž stejně jako se alpské lyžování nemá velkou šanci uchytit v rovníkových zemích, tak stejně tak se nebude dařit plážovému volejbalu v oblastech kolem polárního kruhu.

Popularita sportů, konkrétněji soutěžních sportů, se dá vyjádřit dle několika faktorů. Jsou to například počet registrovaných a rekreačních hráčů, počet federací, počet fanoušků, jejichž množství se stanovuje podle návštěvnosti utkání, sledovanosti a frekvence na webu, obrat obchodu se sportovním zbožím a sázky. Dle většiny těchto ukazatelů je ve světovém měřítku nepopulárnějším sportem fotbal. (Tomeš, 2012) Hlavními důvody této popularity jsou hlavně minimální náklady na jeho provozování a také fakt, že Velká Británie, kde tento sport v moderní podobě vzniknul, byla v minulost největší koloniální velmocí. Tato skutečnost má například také vliv na značné rozšíření kriketu v Indii a Pákistánu, či rugby v Austrálii a na Novém Zélandu.

Dále Tomeš (2012) zdůrazňuje význam ekonomiky spojené se sportem, jež neustále roste. Nejvyšší výkon má sportovní průmysl v USA a v zemích západní Evropy. Tomeš se dále odkazuje na americkou studii, kterou bohužel neuvádí, podle níž je rozdělení druhů příjmů sestupně dle podílu výroba sportovního zboží, příjmy z reklam, útraty návštěvníků, sázení, cestovní a lékařské výdaje, profesionální služby, pronájem zařízení a zboží, přenosová práva a sponzoring.

Největší obraty mají nejoblíbenější sporty v městských aglomeracích, což je důvod, proč jsou v nejbohatších ligách kluby pocházející z velkých měst. V žebříčku nejbohatších klubů pak má největší zastoupení americká NFL a MLB.

Wise & Kohe (2018), ve svém shrnujícím článku dávají možnost nahlédnout, jakým konkrétním tématům se věnuje současná geografie sportu. Jako hlavní nedávnou publikaci shledávají kolekci Natalie Kochové (2016) s názvem *Critical Geographies of Sport*, jež hodnotí fyzické a organizační podoby sportu ve sporném sociálním a politickém světě. Dále zaznamenávají také několik sbírek ze sociální perspektivy s integrací geografických otázek na témata jako události a komunity, sociální a kulturní aspekty, dopady událostí, řešení širší oblasti sportu, akcí, turismu a regenerace nebo sportovní dobrovolnictví na akcích jako součást sportu pro rozvojové strategie. Také pojednávají o kritických sportovních geografech, kteří se podle nich zabývají společenskými dopady a tím, jak sport přispívá k významu prostoru a místa. Tito geografové se rovněž snaží lépe porozumět významu sportovních týmů v souvislosti s kulturou a politickou identitou místa, zkoumat problematiku spojenou se začleněním a vyčleněním nebo vyřešit proč lidé migrují do konkrétních zemí. Ačkoli se mohou geografové se zájmem ve sport ve specifických detailech lišit, v základní rovině se snaží zkoumat prostorové povědomí, sporné historie, migraci a mobilitu a složitosti místa a také debatují o pojmech rozsahu a stávajících označení moci v rámci řízení sportu. Zmiňují také geograficky zaměřenou kritiku sportu, a to například v pracích spojených s post/de/koloniálními mocenskými vztahy, kontakty a procesy, rozvojem sportu a sportovní diplomacií. V neposlední řadě pojednávají o možném vlivu profesionálních sportovních týmů, které si mohou pomocí svých značek vytvořit globální fanouškovské základny, které jim nejenom vydělávají peníze díky odbytu sportovního zboží, ale také lákají největší talenty z celého světa. Jako výzvu do budoucna pak vidí zvýšení konkurence a expanze globální ekonomiky a tlaky na adaptaci se přechodům a novému vývoji a z toho vyplívající možné přehodnocení dopadů sportu, a to jak na lokální, tak na globální úrovni. Na závěr upozorňují na fakt, že se sport stává v některých případech synonymem míst a identit, které spojují lidi, jako součást představ o národech, regionech a městech utvářených kulturními elementy, politickou situací nebo součástí ekonomických základů.

V kontextu aktuální situace se pak dále dá předpokládat, že se jedním z hlavních objektů zájmu stane sport v průběhu pandemie a také změny, či šance, kterým sport a jeho struktury budou čelit po skončení pandemie.

3.2. Sport a globalizace

Svět se v současné době vyznačuje značnou provázaností. Tento jev se projevuje ve všech oblastech lidské činnosti od průmyslu nebo zemědělství přes dopravu a finanční trhy po služby či cestovní ruch. Výrazem, kterým se tato provázanost dá vyjádřit je globalizace. Dle MMF (2000), pak zvažujeme 4 hlavní aspekty globalizace, a to obchod, pohyb kapitálu, pohyb lidí a šíření znalostí (a technologií). Pojmu globalizace by se však mělo užívat s rozvahou. Taylor (2006) kupříkladu vytýká řadě dřívějších studií o fotbalové migraci, že používají tento pojem jako ustálený fakt, místo uvažování o něm jako o napadnutelném konceptu. Tato kritika by se jistě dala přenést i do prací z jiných oborů.

Přesné určení začátku globalizace patrně není možné. Existuje totiž větší množství možných dat, ať už třeba počátek lidských dějin, 15. nebo 16. století, konec 19. století, či nejběžnější určení, kterým je konstatování, že je to fenomén posledních 50 let (Taylor, 2006). Jednou z možných taxonomií globalizace může být členění na základně 4 překrývajících se fází, kterými jsou archaická globalizace, proto-globalizace, moderní globalizace a po-koloniální globalizace (Hopkins in Taylor, 2006).

Na základě přístupu ke globalizaci, se dle Poliho (2010) dají výzkumníci dělit na tři kategorie, „skeptici“, „hyperglobalisté“ a „transformátoři“ (Held et al. in Poli, 2010). Skeptici se domnívají, že samotný koncept není oprávněný odkazujíc přitom na relativně starý proces internacionalizace spojený s celosvětovou difúzí kapitalismu. Dle jejich názoru „nedávný růst mezinárodních toků představuje spíše nárůst interakcí mezi dobře definovanými národními ekonomikami než vznik globální ekonomické aktivity“ (Perraton, 2003: s. 38). V opozici k tomu jsou hyperglobalisté, kteří se nejenom domnívají, že je koncept globalizace oprávněný, ale také, že je jediný řádným koncepčním rámcem, podle kterého lze analyzovat současný svět. Z jejich pohledu „globalizace vytvořila jednotnou ekonomiku překračující a integrující hlavní světové ekonomické regiony“ (Perraton, 2003: s. 38). Třetí a poslední kategorií jsou transformátoři. Ti se na rozdíl od skeptiků domnívají, že globalizace je nový proces zahrnující vzájemnou prostorovou závislost v nadnárodním měřítku, která nebyla do této doby k vidění. Rozlišují ovšem pojmy globalizace a internacionalizace. Dle Dickena (2003: s. 8) zatímco procesy internacionalizace zahrnují „jednoduché geografické šíření ekonomické aktivity přes národní hranice s nízkým stupněm funkční integrace“, globalizační procesy zahrnují „jak rozsáhlé geografické šíření, tak vysoký stupeň funkční integrace“. V případě internacionalizace je pak změna více kvantitativního charakteru a u globalizace více kvalitativní. Klíčovým rysem

globalizace je pak podle nich rozvoj ekonomických obvodů funkčně integrovaných za hranice států.

Veškeré popsané globalizační procesy jsou pochopitelně také součástí sportu. Maguire (2008) definuje 5 základních dimenzí globálních toků, které formují světový sport, jsou to:

1. Mezinárodní pohyb lidí, jako jsou například turisté, migranti, vyhnanci a zahraniční pracovníci
2. Technologická dimenze, jež je vytvářena tokem strojů a vybavení produkovaného korporacemi a vládními agenturami mezi zeměmi
3. Ekonomická dimenze soustředící se na rychlý tok peněz jejich ekvivalentů po celém světě
4. Mediální dimenze, která zahrnuje tok obrazů a informací mezi zeměmi, jež je produkován a distribuován novinami, časopisy, rádii, filmy, televizí, videi, satelity, kabely a celosvětovou internetovou sítí
5. Ideologická dimenze spjatá s tokem hodnot centrálně spojených se státními nebo protistátními ideologiemi a hnutími.

Dále Maguire (2008) formuluje 3 body, které je nutno uchopit, chceme-li dát smysl globálním procesům v rámci sportu. Zaprvé říká, že studie o sportu, které nejsou studii od společností, kde je sport zakomponován jsou studii mimo kontext. V tomto ohledu klade důraz na potřebu výzkumu vzájemně propojených politických, ekonomických, kulturních a sociálních vzorců, které ohraničují a tvarují moderní sport. Za druhé, za účelem sledování, popisu a analýzy globální sportů je moudré zapojit dlouhodobou perspektivu. Historický a srovnávací přístup nám může pomoci vysvětlit, jak současné vzorce globálního sportu vyplynuly z minulosti a jsou spojeny s řadou „civilizačních obtíží“. Třetí bod se pak týká samotného konceptu globalizace. Tento koncept odkazuje na rostoucí síť politických, ekonomických, kulturních a sociálních vzájemných závislostí, které spojují lidské bytosti dohromady, a to jak v dobrém, tak ve špatném smyslu. Velké množství nadnárodních nebo globálních ekonomik a technologických výměn, komunikačních sítí a migračních vzorců charakterizují tento vzájemně propojené světový vzorec. Tyto procesy vedou k většímu stupni vzájemné závislosti, ale také k zvýšení přemýšlení o smyslu světa jako celku. Lidé jsou více naladěni na představu, že jejich životy a místa kde žijí, jsou součástí jediného sociálního prostoru – světa.

Reálnými důkazy o globalizaci profesionálního sportu jsou pak mezinárodní scouting a nábor talentů, vysílání zápasů a další mediální obsah, který je většinou dostupný online, plánování zápasů na zahraničních trzích, prodej zboží se znaky týmů či hráčů po celém světě a přeshraniční investování do vlastnictví klubů (Dickson & Malaia Santos in Schulenkorf & Frawley, 2016).

Dle Maguire (2008) zahrnuje globální sportovní systém 3 mechanismy, kterými jsou výroba, zkušenosti a spotřeba. Kroky, jež jsou součástí sportu zaměřeného na úspěchy jsou pak identifikace a rozvoj talentu, jeho produkce na globální scéně jedno či vícesportových událostech, a nakonec jeho spotřeba přímými diváky nebo prostřednictvím mediálního komplexu globálním masovým publikem. Maguire také dále říká, že v rámci globálního sportovního systému, neexistuje pouze pořadí národů, ale tyto národy mohou být víceméně podle politických, ekonomických a kulturních linií rozděleny do jádrových bloků, semi-periferních bloků a periferních bloků. Do jádrových bloků většiny týmových a individuálních sportů řadí země v západní Evropě, Severní Americe s výjimkou Mexika a původní země Commonwealthu s převažujícím evropským osídlením jako je třeba Austrálie. Do semi-periferního bloku bývalé socialistické země a některé rozvíjející se země jako je třeba Jižní Korea. Jako periferní země pak označuje většinu islámských národů, majoritu afrických zemí a země z jižní Asie.

3.3. Sportovní migrace

Vzhledem k značné provázanosti a vzájemných závislostí ve světě v mnoha odvětvích je logické, že ani hledání kvalitních sportovních hráčů nezůstane omezeno pouze v hranicích národních států. Většina výše postavených sportovních týmů tak hledá prostřednictvím scoutů talenty po celém světě. Přesuny těchto hráčů jsou pak předmětem zkoumání.

Dle definice Ministerstva vnitra ČR je migrace: “Přesun jednotlivců i skupin v prostoru, který je spolu s porodností a úmrtností klíčovým prvkem v procesu populačního vývoje a výrazně ovlivňuje společenské a kulturní změny obyvatel na všech úrovních. S ekonomickým rozvojem se intenzita migrace neustále zvyšuje. Migrace může být krátkodobá, dlouhodobá, trvalá i opakovaná (cirkulární).“ V případě sportovní migrace se jedná většinou o přesun jednotlivců, a to jak samotných hráčů, tak i trenérů, manažerů, asistentů, či zdravotního a podpůrného personálu. S přihlédnutím k různými motivacím jednotlivců pro migraci definuje Maguire (1996) pět základních typů sportovních migrantů:

- Pionýři (pioneers) – jsou průkopníky daného sportu v dané zemi, šíří v nich své zkušenosti a propagují daný sport u domorodého obyvatelstva
- Osadníci (settlers) – nevrací se do země původu, ale zůstávají v zemi, kde vykonávají svou sportovní činnost
- Žoldáci (mercenaries) – zaměřují se na krátkodobý zisk, nemají téměř žádný vztah k místu, kde pobývají a vykonávají svou práci
- Kosmopolitní nomádi (nomadic cosmopolitans) – využívají svou kariéru k poznávání nových kultur a společností
- Navrátilci (returnees) – hráči, kteří se nakonec vrátí do své země původu

Maguire k této typologii dodává, že je pouze předběžná, a že se z logických důvodů mohou jednotlivé typy proplétat v různých kombinacích. Magee a Sugden (2002) ve své práci tuto typologii přesněji rozvedli, podle jejich tvrzení totiž Maguire neměl k dispozici primární data, a proto svou typologii stavěl na sekundární interpretaci a dohadách. Magee a Sugden, kteří ve své typologii vycházeli z primárních dat získaných rozhovory s vybranými zahraničními hráči v anglických fotbalových ligách, avšak také připouštějí, že jejich typologie nemusí být kompletní a může vyžadovat další výzkum. Konkrétními typy jsou pak:

- Žoldáci (mercenaries) – podobně jako v Maguirově definici, jimi mají být migranti, jdoucí převážně za penězi, často beru sport, který vykonávají pouze jako práci
- Osadník (settler) – sportovci, kteří zůstanou v dané zemi delší časové období, Magee a Sugden konkrétně napsali 4 nebo 5 sezon případně i více, také zmiňují výhody mladých rodin *settlerů*, hráči zmiňovali bilinguálnost svých potomků vychovávaných v britském vzdělávacím systému
- Ambicionista (ambitionist) – tento typ v sobě zahrnuje 3 elementy, jsou to:
 - Někdo, kdo chce dosáhnout úspěšné kariéry v profesionálním sportu a je mu jedno kde
 - Někdo, kdo se přesune do daného místa, protože tam chce hrát radši, než kdekoli jinde
 - Někdo, kdo si touhu polepšit si v kariéře přestupem do kvalitnější ligy
- Vyhnanec (exile) – někdo, kdo se kvůli osobním, politickým nebo s fotbalem spojeným důvodů (buď dobrovolně nebo kvůli ohrožení jeho kariéry, svobody či života v jeho zemi) rozhodne opustit zemi svého původu a hrát v zahraničí, tito

sportovci ovšem stále mohou používat svého profesionální exilového statusu k vyjádření s k dění v jejich zemi

- Kosmopolitní nomád (nomadic cosmopolitan) – hráč, který je motivován touhou poznávat cizí národy a kultury zejména v hlavních světových městech a tuto touhu uskutečňuje pomocí své kariéry
- Vyloučenec (expelled) – někdo, kdo byl v důsledku donucen se přesunout do dané země, např. kvůli problémům s chováním a tlaku médií

Mimo zmíněnou typologii Magee a Sugden definují také kategorii nazvanou *celebrity superstar*. Měl by to být hráč, který vyžaduje značnou mediální pozornost a víceméně se z něj stává veřejný majetek. U takovýchto hráčů je obtížné si představit jejich přestup do klubu nehodícímu se jejich postavení celebrity. Jako příklad zde uvádějí Davida Beckhama. Předpoklad této kategorie byl velmi přesný, v současné době je značné množství hráčů a sportovců, téměř vyžadujících pozornost médií ve snaze o vlastní propagaci. Skoro v každém sportu se najdou jednotlivci, kteří jsou buď dobrovolně (vyhledávají to) nebo i nedobrovolně (např. kvůli své vysoké kvalitě) v hledáčku médií. Pokud jde o konkrétní jména, v rámci fotbalu to jsou například Lionel Messi, Cristiano Ronaldo či Neymar, v basketbalu LeBron James nebo Michael Jordan, v golfu Tiger Woods, v bojových sportech Connor McGregor či jako v případě českého sportu hokejista Jaromír Jágr.

Maguire (2013) dále říká, že k migraci sportovců v sportovně-průmyslovém komplexu dochází na třech úrovních, kterými jsou migrace v rámci národa, migrace mezi národy, ale na stejném kontinentu, a nakonec migrace mezi národy na jiných kontinentech a hemisférách. Součástí tohoto pohybu je také přesun sportovců z jejich rodného města na místo počátečního náboru do elitních nebo profesionálních sportovních klubů a národních týmů. Maguire také tvrdí, že v některých sportech má migrace sezónní charakter, jako příklad uvádí kriket, kde severní a jižní hemisféra nabízí hráčům 2 sezóny nepřetržitého hraní. Na příkladu tenisu zase ukazuje, tranzitní formu migrace, jelikož turnaje, na které hráči jezdí, se konají po celém světě. Většina tenisových hráčů by se tak dala zařadit do kategorie kosmopolitních nomádů uvedené jak v původní Maguirově typologii, tak v typologii Mageeho a Sugdena.

Maguire (2013) pak poznamenává, že pracovní migrace někdy vyvolává nepřátelství v destinačních zemích. Sportovní odborové svazy se pak snaží prostřednictvím kvót a kvalifikačních limitů ochránit domorodé pracovníky. S tímto odporem se pak vyrovnávají pracovníci zabývající se rozvojem národních týmů. V této souvislosti jsou významné otázky

spjatosti s místem, pojetí sebeidentifikace a loajality ke konkrétní zemi. Ohledně pohybu těchto vysoce kvalifikovaných se pak debata posunula z pouhé diskuse o „odlivu mozků“ k úvahám o „výměně mozků“ a „cirkulaci mozků“. U elitních sportovních migrantů jsou zahrnuty jak „svaly“ tak i „mozek, což znamená, jak už bylo řečeno na začátku kapitoly, že odliv, výměna a cirkulace sportovních migrantů zahrnuje nejen sportovce, ale i trenéry, vědce, administrátory a učitele. Nakonec se Maguire zamýšlí nad tím, co určuje, zda je nábor zahraničních migrantů „dobrý“ nebo „špatný“. Při zkoumání podle něj vyvstávají otázky týkající se moci, kultury a kontroly sportu. Co se počítá jako dobré nebo špatné záleží na tom, kdo rozhoduje a podle jakých kritérií. Ten, kdo definuje, co se počítá, jako úspěch totiž uspěje i v sporném procesu sportovní migrace. Tento konflikt zahrnoval například boje mezi těmi, kdo prosazovali komerční úspěch klubů a těmi kdo dávali přednost prestiži spojenou s národním týmem, dále mezi podnikateli, kteří usilujícími o krátkodobou životnost a úředníky zabývajícími se dlouhodobým rozvojem a na závěr mezi těmi, kteří obchodují s vytvářením podívané, kterou následně prodávají médiím a těmi, kdo obhajují místní identitu a hráčský rozvoj. Toto napětí se objevilo již v řadě sportů a Maguire předpokládá, že v blízké budoucnosti ještě zesílí.

3.4. Fotbalová migrace

Díky postavení fotbalu na čelní příčce rozšířenosti ve světě, je logické, že migrace ve fotbale bude jednou z hlavních podskupin sportovní migrace. Fotbalová pracovní migrace se znovu stala populárním tématem v poslední dekádě 20. století (Taylor, 2006). Taylor také dále říká, že jádrem jeho argumentů jsou 2 základní tvrzení, a to že fotbalová migrace není ničím novým, ale má dlouhou a komplikovanou historii a také že by neměla být izolována od obecných migračních trendů a vzorců. Podle něj pohyb fotbalistů odráží komplexní soubor vazeb mezi konkrétními zeměmi nebo souborem zemí, tyto vazby mají hluboké sociální, kulturní a historické kořeny.

Taylor (2006) také vidí větší smysl považovat historickou migraci fotbalistů za odliv a tok než přímé zvyšování a růst neboli jako řadu vln namísto jednoduché křivky směřující vzhůru. Podle něj je také pohyb fotbalistů, stejně jako jakýkoli jiný typ migrace, ovlivněn ekonomickými a politickými procesy a státními a vládními omezeními, jakož i regulacemi národních a mezinárodních fotbalových federací. Kupříkladu ani na konci 90. let nebyli fotbalisté zdaleka svobodní, zřídka byli osvobozeni od systémů pracovních povolení, zelených karet a dalších imigračních kontrol, které ve světě existovali. Tyto důvody jsou

jedněmi z těch, které vedou Taylora k tvrzení, že odkazování na globalizaci nemusí být tím nejlepším způsobem, jak porozumět historii fotbalové migrace.

Hlavním hybatelem fotbalové migrace v Evropě bylo bezesporu zavedení Bosmanova pravidla. Jedná se o soudní spor, jehož hlavním postavou byl belgický fotbalista Jean-Marc Bosman. Dle rozsudku soudního dvora z 15. 12. 1995 (Eur-lex, 1995) byl Bosman od roku 1988 zaměstnán belgickým prvoligovým klubem *Royal Football Club de Liège* (RCL) přičemž mu smlouva končila 30. 6. 1990. Ještě před ukončením smlouvy mu byla RCL nabídnuta nová smlouva na jeden rok, ovšem s pouze čtvrtinovým platovým ohodnocením oproti původní smlouvě. Bosman na tuto nabídku smlouvy nepřistoupil a byl tak umístěn na přestupový seznam. Jelikož žádný klub neprojevil zájem o přestup, navázal Bosman kontakt s druholigovým francouzským klubem Dunkerque, který mu nabídl plat jen o něco málo nižší, než měl dle původní smlouvy v RCL. Následně 27. 7. 1990 byla uzavřena smlouva mezi RCL a Dunkerque o Bosmanově hostování za odstupné, přičemž součástí smlouvy měla být i neodvolatelná opce na přestup. Podmínkou této smlouvy ale bylo, že RCL musí požádat Belgickou fotbalovou federaci o zaslání osvědčení o přestupu Francouzské fotbalové federaci před prvním zápasem sezóny, který se měl odehrát 2. 8. 1990. Jelikož však RCL měl pochybnosti o solventnosti klubu Dunkerque, nepožádal Belgickou fotbalovou federaci o zaslání osvědčení o přestupu a tím tak Bosmanovi zastavili činnost a znemožnili mu tím hrát po celou sezónu. Dne 8. 8. 1990 tak Bosman podal žalobu proti RCL, přičemž do soudního sporu pak byla zapojena jak Belgická fotbalová federace, tak i Unie evropských fotbalových asociací (UEFA). V rámci tohoto sporu nakonec soudní dvůr rozhodl o dvou nesmírně důležitých záležitostech týkajících se článku 48 Smlouvy o EHS, jsou to:

- *„Článek 48 Smlouvy o EHS brání použití pravidel vydaných sportovními asociacemi, podle nichž profesionální fotbalista, který je státním příslušníkem členského státu, může být po vypršení smlouvy se svým původním klubem zaměstnán klubem jiného členského státu pouze tehdy, pokud tento klub zaplatí původnímu klubu odstupné za přestup a náhradu za výcvik a vzdělání.“*
- *„Článek 48 Smlouvy o EHS brání použití pravidel vydaných sportovními asociacemi, podle nichž mohou fotbalové kluby nominovat k zápasům v soutěžích organizovaných těmito asociacemi jen omezený počet profesionálních hráčů se státní příslušností jiného členského státu.“*

Jak říká Maguire (2013), migrace je značena sítěmi. V případě přestupového trhu fotbalistů jsou dle Poliho (2010: s. 494) tyto sítě „*tvořeny množstvím aktérů hrajících odlišné a vzájemně se doplňující role. Z relačního hlediska je pak každý tok konkrétním, empirickým a syntetickým výstupem sítí zahrnující mimo jiné funkcionáře klubu, manažery, agenty, vyhledávače talentů (scouty), investory a v neposlední řadě samotné hráče poměrně často i s jejich příbuznými. Všichni tito aktéři spolupracují, aby umožnili přestup a soupeři o odpovídající finanční přidanou hodnotu těmito subjekty generovanou. V důsledku tohoto uvažování se domníváme, že nedochází k žádným tokům bez participace více zúčastněných stran, které jsou přímo či nepřímo propojeni a jejichž rozhodovací síla je podle okolností a příležitostí větší nebo menší.*“

Dále Poli (2010) zmiňuje, že chceme-li hovořit o migraci fotbalových hráčů v hospodářském kontextu, není možné považovat hráče pouze za zaměstnance na základě smlouvy s klubem, ale přiřadit jim také status komodity. Jejich transferem se totiž snaží různé typy aktérů vytvořit řetězce přidané hodnoty a za tím účelem usilují o zisk z ekonomických rozdílů existujících mezi kluby a ligami.

Poté Poli (2010) na 3 případech migrace afrických hráčů do Evropy zdůrazňuje důležitost propojení a kontaktů mezi manažery, agenty a dalšími prostředníky na hráčskou kariéru. Na základě těchto případů pak navrhuje typologii míst, kterými hráči procházejí. Prvním je platforma (*platform*), která definuje první zemi, do které hráč přijde z jeho původní federace. Druhým v pořadí je odrazový můstek (*stepping stone*), jež představuje zemi, z níž hráč získá přístup do jiné země, kde je sportovní a ekonomická úroveň soutěží vyšší. Třetí je průjezdní (*transit*) prostor, je jím země, jíž hráč projde a zase odejde a kde soutěžní úroveň, na kterou byl zvyklý, zůstává nezměněna. Čtvrtým typem je přechodný (*relay*) prostor, který je definován jako země, do které byl hráč poslán na hostování a ze které se opět vrátí zpět do země, ze které na hostování odešel. Posledním typem je cílový (*destination*) prostor, jsou jím nejbohatší ligy a kluby na světě, jež jsou vysněnou destinací většiny hráčů.

Poli, Ravenel & Besson (2016) se zamýšlejí nad dopadem vysokého podílu zahraničních hráčů v evropských klubech. V době kvót přicházeli většinou zkušení a velmi kvalitní zahraniční hráči, což vedlo k privilegovanému postavení v týmech. Po oslabení kvót, které vedlo ke znásobení mezinárodních toků, se totiž hlavním příjemcem největších talentů staly špičkové kluby z finančně nejsilnějších lig. Tyto týmy ovšem musí být na pozoru, jelikož za jejich historickými úspěchy stály většinou odchovanci, tudíž zde může nastat postupná ztráta místní identity. Vzhledem k velkému počtu zahraničních hráčů na přestupových trzích, mohou

být zahraniční hráči přijímáni ne jako prvek dlouhodobého posílení týmu, ale pouze k předvedení se a transferům za účelem zisku. Z transakcí pak často mají více výhod aktéři, kteří jsou součástí přestupové sítě než samotné zaměstnavatelské kluby. Toto upřednostňování přestupů, zvláště mezinárodních pak má sklon podkopávat místní fotbalisty. Možná návazná nerovnováha mezi domácími a zahraničními hráči ve spojitosti se špatnými výsledky může vést k oslabení role klubu jakožto prostředku identifikace s daným městem nebo územím, stejně tak může dojít ke ztrátě podpory fanoušků. Jako následek pak může být zaměření hněvu fanoušků právě na zahraniční hráče. Poli, Ravenel & Besson pak vidí jako východisko změnit mentalitu v klubech na všech úrovních, aby se výchova vlastních hráčů brala více jako dlouhodobá investice, jež se vyplatí. Talentovaní hráči se totiž nacházejí na celém světě, kvůli čemuž je nutné jim dát hlavně prostor pro jejich kvalitní rozvoj.

3.4. Představení sledovaných lig

Zájmovými ligami byly pro tuto práci vybrány anglická Premier League, německá Bundesliga a francouzská Ligue 1. Z důvodu časové náročnosti sběru dat, nebylo možné zahrnout do této práce také zbývající 2 ligy z evropské tzv. „velké pětky“, tedy španělskou LaLigu a italskou Serii A. Tato kapitola je věnována stručnému uvedení výše zmíněných lig z historického i současného hlediska. Informace k této kapitole jsou čerpány z publikace *První fotbalový atlas světa* (Jelínek & Tomeš, 2002) s doplněním obecně známých pojmů.

Premier League

Jak již bylo v této práci zmíněno, Anglie je místem, kde fotbal v současné podobě vzniknul. Prvním založeným týmem byl Sheffield FC a stalo se tak, jak možné vidět i na samotném znaku klubu, v roce 1857. Nejstarším profesionálním klubem je pak Notts County (1862), hrající v současné době v páté anglické lize. V roce 1963 vzniká první fotbalová asociace na světě (The Football Association), v jejímž názvu není uvedena jak státní, tak ani národní příslušnost, nicméně kvůli svému prvenství si svůj název ponechala dodnes. Roku 1871 je založen *The Football Association Challenge Cup*, dnes známý pod názvem Anglický pohár. Účastníky prvního ročníku tohoto poháru byly převážně týmy z okolí Londýna. První ročník ligy se pak hrál v letech 1888/89, přičemž zde už měly většinu týmy z průmyslového středu a severu.

V současné podobě se Premier League hraje na území Anglie a Walesu a v jednom ročníku se jí účastní 20 mužstev. Z týmů je nutné zmínit tzv. „velkou šestku“, do této skupiny

patří kluby Manchester United, Manchester City, Liverpool FC, Arsenal FC, Chelsea FC a Tottenham Hotspur.

Bundesliga

Místem, kudy se fotbal dostal z Anglie do Německa, byly nepochybně přístavy v Severním moři, stalo se tak někdy v 80. letech 19. století. Důležitým rokem je pak 1900, kdy se zrodil Svaz německých hráčů fotbalu. Německý pohár uviděl světlo světa v roce 1935, avšak jednotná celoněmecká liga do 2. světové války nevznikla. Po válce v roce 1945 byly rozpuštěny veškeré německé sportovní organizace a kluby. Kvůli rozdělení na dva státy, probíhala rekonstrukce fotbalových soutěží izolovaně. V západní části se zpočátku hrály pouze regionální ligy, jejichž vítězové se pak utkávali ve finálovém turnaji. Zlomovou sezónou byla pak 1963/64, jelikož se odehrál první ročník celozápadoněmecké Bundesligy, hrané již tradičním způsobem. Ve východní části Německa se oproti tomu hrála takzvaná Oberliga tradičním ligovým způsobem již od sezóny 1949/50. Po pádu Železné opony se pak týmy hrající východoněmeckou Oberligu začlenily do Bundesligy.

Nyní se již celoněmecké Bundesligy účastní 18 týmů. Nejúspěšnějším německým klubem je historicky i v současné době bavorský celek Bayern München, jako další lze zmínit úspěšné celky z Poruhří jako třeba Borussia Dortmund, Borussia Mönchengladbach či FC Schalke 04 nebo týmy z přístavních měst Hamburger SV a Werder Bremen.

Ligue 1

Do Francie, podobně jako do Německa, přinesli fotbal Britové. Ovšem ve Francii nezůstalo jen u předvedení sportu, nýbrž zde Britové i založili v roce 1872 první klub, a to La Havre AC. Ten byl ovšem více zaměřen na rugby. Prvním týmem věnujícím se výhradně fotbalu se stal White Rovers FC, tento tým byl také založen Brity, konkrétně Skoty a stalo se tak roku 1891. Roku 1919 dále byla založena Francouzská fotbalová federace. Nejvyšší francouzská ligová soutěž pak začala od sezóny 1932/33.

V současnosti bojuje v Ligue 1 o titul 20 klubů. Mezi každoroční hlavní aspiranty na získání nejvyšších pozic patří Paris Saint-Germain, AS Monaco, Olympique Lyonnais, či Olympique Marseille.

4. Výzkumná část

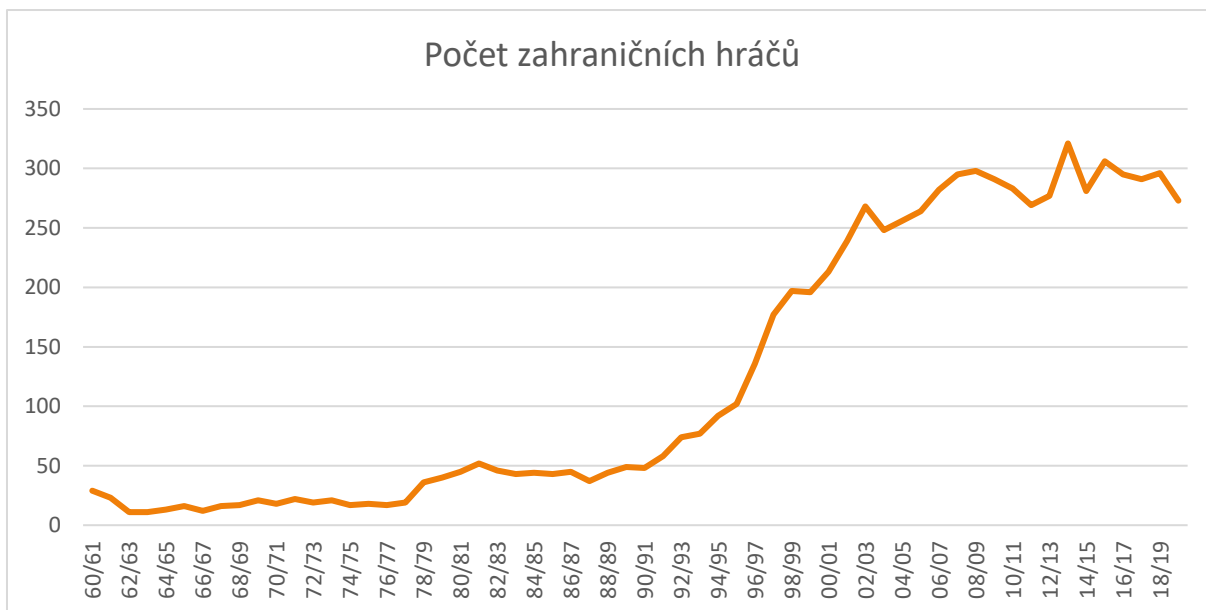
V této části budou za každou sledovanou ligu zvlášť prezentovány výsledky výzkumu na předložené otázky. Je zde také pracováno s domněnkou, že hráči mají odlišné role dle pozic, na kterých hrají. Specificky zde bude rozebrán příspěvek útočníků, kteří by měli být nejaktivnějšími ve střelbě gólů, a brankářů a obránců, jejichž úkolem je zabránit vstřelení gólů. Domněnku ohledně útočníků podporují také údaje z Tab. 1.

Tab. 1: Podíl počtu vstřelených gólů na počtu startů za všechny zahraniční hráče za sledované období v daných ligách

Název ligy	Premier League			Bundesliga			Ligue 1		
Pozice	Počet startů	Počet vstřelených gólů	Podíl	Počet startů	Počet vstřelených gólů	Podíl	Počet startů	Počet vstřelených gólů	Podíl
brankář	14354	4	0,00027	4921	1	0,00020	4892	1	0,00020
obrana	51549	1839	0,03567	39723	1848	0,04652	39672	1843	0,04645
útok	39707	9538	0,24021	37495	9487	0,25302	37360	9459	0,25318
záloha	51260	4863	0,09486	46466	4634	0,09973	46377	4627	0,09976

4.1. Premier League

Úvodním zkoumaným jevem je vývoj počtu zahraničních hráčů dle sledovaných sezón. Na Obr. 1 je možné vidět několik významných výkyvů. Prvním je na tehdejší stavy poměrně výrazné snížení počtu zahraničních hráčů mezi počáteční zkoumanou sezónou a sezónou 1962/63. Bez dat z předešlých let nelze říct, zda to byl pouze náhodný výkyv či dlouhodobý trend. Po tomto snížení se množství zahraničních hráčů drželo okolo hodnoty 20, a to až do sezóny 1978/79, kdy prudce poskočilo téměř na dvojnásobek. Po tomto skoku následoval růst až od sezóny 1982/83, kdy došlo k mírnému poklesu a následné stagnaci. Tato stagnace trvala až do sezóny 1990/91. Od této sezóny nastal vytrvalý nárůst, který kromě menšího poklesu mezi sezónami 1998/99 a 1999/00 trval až do sezóny 2002/03. Nejvíce patrné je v období tohoto nárůstu zvýšení počtu zahraničních hráčů mezi sezónami 1995/96 a 1997/98, kdy se jejich stavy zvýšili ze 102 jedinců na 177. Po sezóně 2002/03 nastal jednosezónový propad následovaný další nárůstem, jež trval až do sezóny 2008/09. Po této sezóně byl vývoj již poměrně chaotický, nicméně množství zahraničních hráčů se pohybovalo zhruba mezi hodnotami 270 až 320.

Obr. 1: Vývoj počtu zahraničních hráčů v Premier League během sledovaného období

4.1.1. Zahraniční hráči dle makroregionů

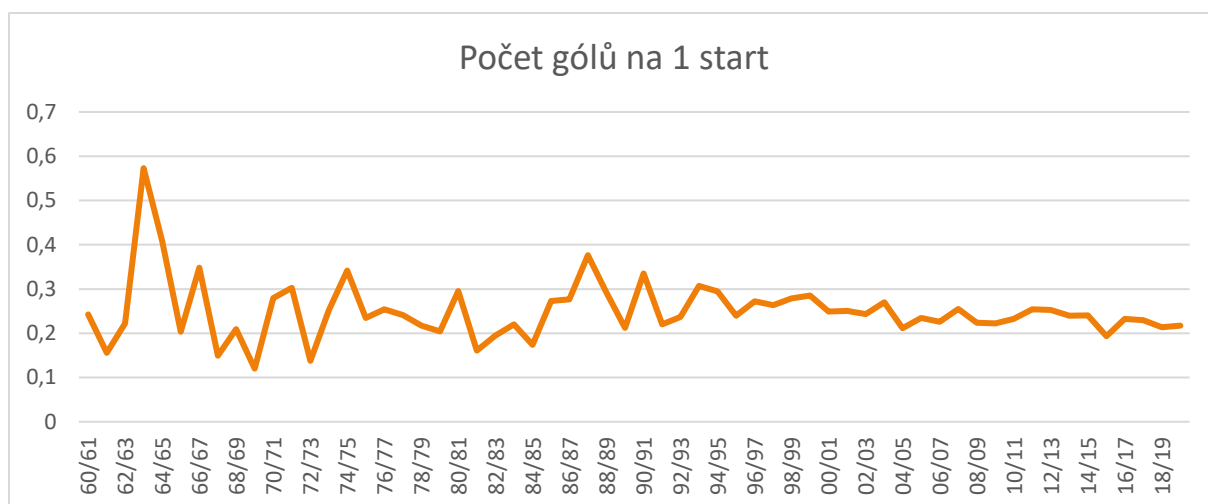
V počátečních sledovaných dekádách 60-70 a 70-80 převažovali v Premier League zahraniční hráči ze Severní Evropy viz Tab. 2. Jednalo se především o Iry, doplňované hlavně z řad zemí Commonwealthu. V dekádě 80-90 došlo kromě ve většině kategorií k mírnému nárůstu. Největší byl v již dříve nejpočetnější kategorii Severní Evropa, jednalo opět ve větší míře o Iry, ale také již doplněné Dány a Nory. Druhým poměrně vysoký nárůst byl v Západní Evropě, zde byli nejvíce zastoupeni Nizozemci. V dekádách 90-00 a 00-10 došlo k výraznému nárůstu téměř ve všech makroregionech. Nejvíce hráčů přibylo z Jižní, Západní a Severní Evropy. Z Jižní Evropy do byli nejdříve hlavně Italové, později začali převažovat Španělé a Portugalci. Západní Evropu zastupovali v největší míře Nizozemci, následně doplnění Francouzi, Němci a Belgičany. Ze Severní Evropy bylo stále nejvíce Irů, s krátkými etapami výraznějších nárůstů počtu Norů, Švédů či Dánů. Za zmínku také stojí příchody z Jižní Ameriky, zastoupené hlavně Brazilci a Argentinci a také Západní Afriky, kde byli nejpočetnějšími národy Nigerijci, Senegalci a hráči z Pobřeží Slonoviny. Na hodnotách z poslední dekády je možné pozorovat výrazný propad hráčů počtu hráčů ze Severní Evropy, přičemž makroregiony, které měly největší nárůsty v předchozích dvou dekádách, v tomto nárůstu nadále pokračovaly.

Tab. 2: Průběh počtu zahraničních hráčů v Premier League za makroregiony dle dekád.

Makroregion	60-70	70-80	80-90	90-00	00-10	10-20
Jižní Evropa	2	7	12	60	142	220
Západní Evropa	2	5	22	108	196	261
Severní Evropa	38	51	92	172	209	144
Východní Evropa	1	2	2	21	60	50
Severní Amerika	4	9	4	12	31	26
Střední Amerika	0	0	0	3	10	14
Jižní Amerika	0	3	6	23	97	140
Karibik	0	2	3	21	46	36
Jižní Afrika	8	2	1	6	10	4
Západní Afrika	0	0	4	14	71	108
Severní Afrika	0	1	1	5	27	24
Východní Afrika	0	0	2	2	2	7
Střední Afrika	0	0	0	3	32	35
Jižní Asie	0	0	0	0	3	2
Západní Asie	0	2	6	9	21	13
Východní Asie	0	0	1	0	14	15
Jihovýchodní Asie	0	0	0	0	0	1
Střední Asie	0	0	1	1	0	0
Austrálie a Nový Zéland	3	3	2	15	33	19

4.1.2. Přínos útočných a obraných hráčů

Na Obr. 2 je možné zaznamenat poměrně značně chaotický vývoj tohoto ukazatele, a to od první sledované sezóny až zhruba po sezónu 1995/96. Během tohoto „chaotického“ období je nejvýraznější hodnota 0,57 gólu na 1 start ze sezóny 1963/64. Od sezóny 1995/96 se rozkolísanost tohoto ukazatele zmenšila a trend jeho změny je mírně klesající.

Obr. 2: Průběh počtu vstřelených gólů na 1 start zahraničních útočníků v Premier League

V Tab. 3 je možné vidět za celé zkoumané období významnou nepřímou korelační závislost mezi zkoumanými jevy. Větší počet startů obránců a brankářů tudíž povětšinou vede k menšímu počtu obdržených branek. Tento výsledek platí ovšem až od dekády 80-90, v úvodní zkoumané dekádě byla korelace opačná, ale nevýznamná, avšak v dekádě 70-80 byla tato dokonce hodnota korelační závislost dokonce přímá a statisticky významná.

Tab. 3: Míra korelace počtu obdržených gólů a počtu startů zahraničních obránců a brankářů v Premier League

Dekáda	Hodnota korelace
60-70	0,0478
70-80	0,1908
80-90	-0,2508
90-00	-0,2681
00-10	-0,3335
10-20	-0,2158
Celkem	-0,2878

4.1.3. Efekt zahraničních hráčů dle umístění klubů v tabulce

Podle Tab. 4 existuje nepřímá korelační závislost mezi počtem zahraničních hráčů v týmu a umístěním klubu v konečné tabulce, tudíž čím více zahraničních hráčů zasáhlo alespoň do 1 zápasu sezóny, tím měl daný tým větší šanci dosáhnout na kvalitní umístění. Tato korelační

závislost však byla signifikantní až od dekády 80-90, v průběhu dvou předchozích dekád totiž mělo dokonce opačný charakter, avšak hodnotově nevýznamný.

Tab. 4: Míra korelace počtu zahraničních hráčů na umístění klubu v konečné tabulce za dekády v Premier League

Dekáda	Hodnota korelace
60-70	0,0976
70-80	0,0640
80-90	-0,2301
90-00	-0,1394
00-10	-0,2305
10-20	-0,2535
Celkem	-0,1078

4.2. Bundesliga

Na Obr. 3 je možné vidět od počátku sledovaného období mírný nárůst po 3 sezóny. Poté počty zahraničních hráčů stagnovaly až do sezóny 1969/70, kdy začal mírný pokles trvající do sezóny 1971/72. Po tomto poklesu následoval další nárůst až do sezóny 1976/77. Od této sezóny až do sezóny 1987/88 se hodnoty příliš neměnily. Dále následoval nárůst, který kromě mírného poklesu mezi sezónami 1998/99 a 1999/00 trval až do sezóny 2002/03. Po této sezóně nastal pokles trvající do sezóny 2005/06 následovaný opětovným nárůstem trvajícím 2 sezóny. Poté je již vývoj značně neuspořádaný.

Obr. 3: Vývoj počtu zahraničních hráčů v Bundeslize během sledovaného období

4.2.1. Zahraniční hráči dle makroregionů

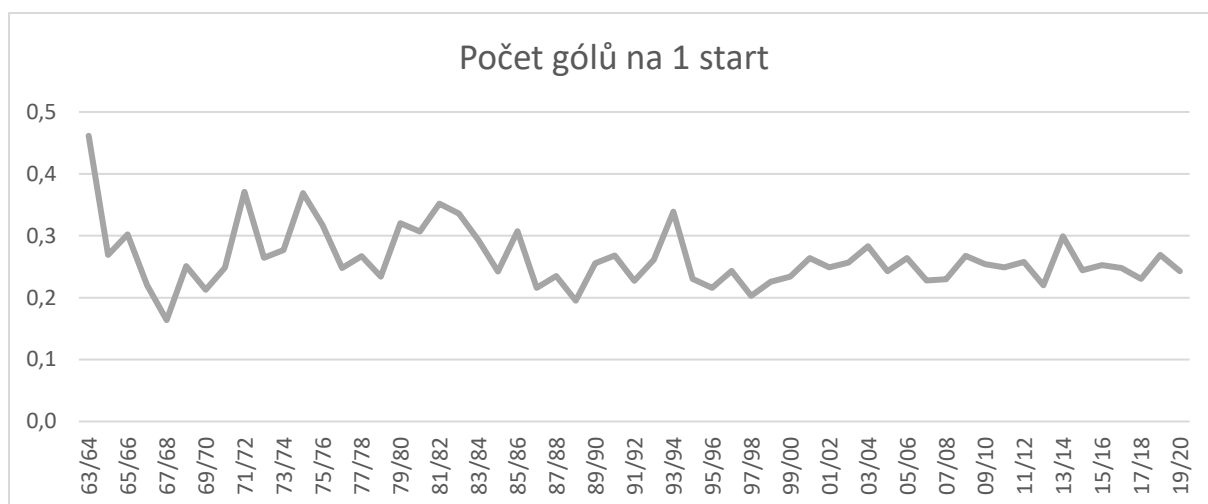
Jak je možné pozorovat v Tab. 5 v počáteční „dekádě“ pocházelo nejvíce hráčů z Jižní a Západní Evropy. V dekádě 70-80 pak počet zahraničních hráčů z těchto dvou makroregionů mírně narostl, nicméně díky nejpočetnějším makroregionem se stala Severní Evropa, z nichž největší podíl tvořili Dánové. V dekádě 80-90 Jižní a Západní Evropa stagnovali či klesali, naopak nárůst Severní Evropy pokračoval a k němu se připojila i Východní Evropa, a to především zásluhou Poláků. V následující dekádě se pak růst Severní Evropy zastavil, přičemž Východní Evropa stále rostla, díky tomu, že se k Polákům připojili i Češi. Také Jižní a Západní Evropa opět nastartovali svůj růst. Za Jižní Evropu to byli především hráči z bývalé Jugoslávie a za Západní pak hlavně Nizozemci a Rakušané. V této dekádě také nastal znatelný nárůst Jižní Ameriky. V dekádě 00-10 nastal růst téměř u všech makroregionů. Nejvýraznější byl jako v minulé dekádě u Jižní, Západní a Východní Evropy a také Jižní Ameriky. V Západní Evropě začali postupně převažovat Francouzi a Švýcaři. Za Jižní Ameriku se pak největší měrou podíleli Brazilci a dále pak také Argentinci. V poslední dekádě pak jako jediná zaznamenala výrazný nárůst Západní Evropa. Naopak Východní Evropa se v číslech značně propadla. Propad zaznamenala také například Jižní Amerika.

Tab. 5: Průběh počtu zahraničních hráčů v Bundesliga za makroregiony dle dekád.

Makroregion	63-70	70-80	80-90	90-00	00-10	10-20
Jižní Evropa	20	34	27	97	177	172
Západní Evropa	20	24	24	77	143	225
Severní Evropa	11	40	65	60	88	94
Východní Evropa	6	6	35	114	157	96
Severní Amerika	0	0	1	13	26	33
Střední Amerika	0	0	0	2	3	6
Jižní Amerika	4	4	10	44	127	105
Karibik	0	0	0	1	1	4
Jižní Afrika	0	0	1	4	9	1
Západní Afrika	2	1	2	29	57	61
Severní Afrika	0	0	0	12	26	30
Východní Afrika	0	2	0	1	3	4
Střední Afrika	0	0	2	6	31	21
Jižní Asie	0	0	0	6	8	3
Západní Asie	0	5	4	20	41	40
Východní Asie	0	0	4	2	11	37
Jihovýchodní Asie	0	1	0	0	3	1
Střední Asie	0	0	0	0	1	2
Austrálie a Nový Zéland	0	0	2	8	9	7

4.2.2. Přínos útočných a obraných hráčů

Dle Obr. 4 je patrný značně chaotický vývoj ukazatele od počátku sledovaného období do sezóny 1994/95. Nejvyšší hodnoty dosahuje první sledovanou sezónu a to 0,46. Zdá se však, že průměrné hodnoty z období od sezóny 1963/64 do 1994/95 jsou vyšší než z období následujícího, kdy už nedocházelo v ukazateli z tak značným výchytkám.

Obr. 4: Průběh počtu vstřelených gólů na 1 start zahraničních útočníků v Bundeslize

Korelační závislost se všechny dekády jevila jako nepřímá, nicméně žádná z hodnot nebyla signifikantní viz Tab. 6. O to více je překvapující, že hodnota za celé sledované období již nabývá signifikantní hodnoty nepřímé míry korelační závislosti, což značí pozitivní účinek zahraničních obránců a brankářů na počet obdržených branek.

Tab. 6: Míra korelace počtu obdržených gólů a počtu startů zahraničních obránců a brankářů v Bundeslize

Dekáda	Hodnota korelace
63-70	-0,1332
70-80	-0,0411
80-90	-0,1436
90-00	-0,1123
00-10	-0,1072
10-20	-0,1023
Celkem	-0,1984

4.2.3. Efekt zahraničních hráčů na umístění v tabulce

V Tab. 7 můžeme pozorovat, že počet zahraničních hráčů znatelný pozitivní efekt pouze v dekádě 70-80. V ostatních dekádách a stejně tak v souhrnu za sledované období počty zahraničních hráčů neměli významný vliv na umístění klubu v tabulce.

Tab. 7: Míra korelace počtu zahraničních hráčů na umístění klubu v konečné tabulce za dekády v Bundeslize

Dekáda	Hodnota korelace
63-70	-0,0939
70-80	-0,2133
80-90	0,0737
90-00	0,0416
00-10	0,0636
10-20	0,0888
Celkem	-0,0009

4.3. Ligue 1

Na Obr. 5 je patrný propad v druhé sledované sezóně, který trval 2 sezóny, poté došlo k opětovnému nárůstu. Následně až do sezóny 1985/96 nedošlo k významnějším pohybům. V sezóně 1985/86 nastal nárůst, jenž trval až do sezóny 1989/90, načež navázal postupný pokles až do sezóny 1995/96. Od této sezóny nastal opětovný nárůst až do sezóny 2005/06 s jedním poklesem mezi sezónami 2002/03 a 2003/04. Následoval postupný mírný nárůst až do sezóny 2014/15, od které hodnoty opět klesají.

Obr. 5: Vývoj počtu zahraničních hráčů v Ligue 1 během sledovaného období

4.3.1. Zahraniční hráči dle makroregionů

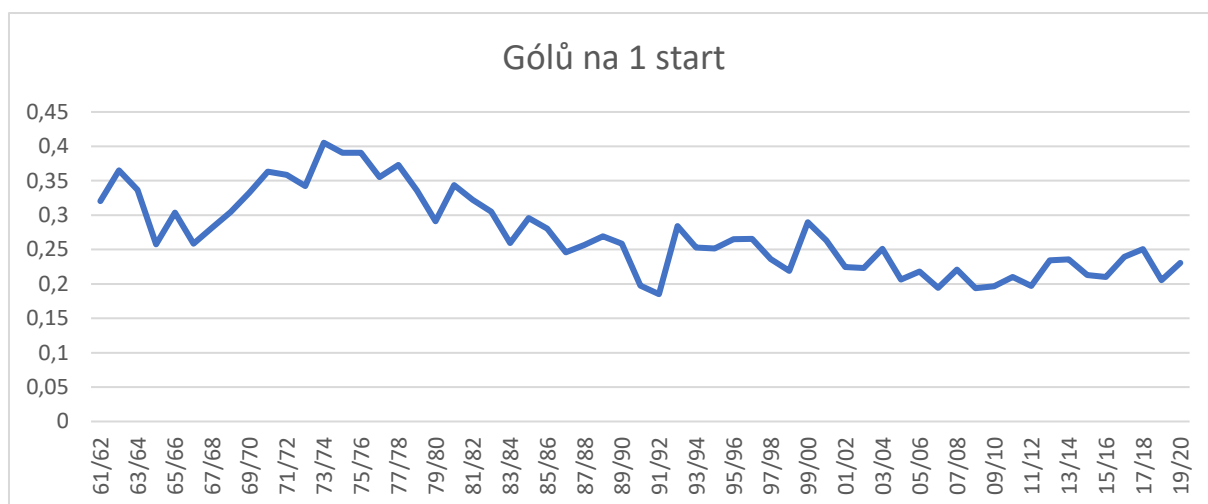
V Tab. 8 je možné vidět mezi prvními dvěma dekádami nárůst téměř ve všech makroregionech. Početně nejvýznamnějšími byli Jižní a Západní Evropa, Jižní Amerika a Západní a Severní Afrika. V dekádě 80-90 Jižní Evropa a Jižní Amerika mírně poklesli, zatímco většina ostatních stále mírně stoupala. V následující dekádě zaznamenala velký skok Západní Afrika, především zásluhou hráčů ze Senegalu a Pobřeží Slonoviny. Všechny další makroregiony také zaznamenali nárůst, nicméně ne tak výrazný. Během dekády 00-10 pokračoval strmý nárůst Západní Afriky, dále mírně stoupala Jižní Evropa, především díky hráčům z Portugalska a zemí bývalé Jugoslávie. Také makroregiony Severní Afrika, hlavně díky Alžířanům a Střední Afrika, především zásluhou Kameruňanů, zaznamenali značný nárůst. Je nutno také zmínit zvýšení u Jižní Ameriky, za které nemůže nikdo jiný než Brazilci a Argentinci. Během poslední dekády nárůsty zmíněné u předchozí dekády stále pokračují, výjimkou je pouze Severní Afrika, kde počet stagnuje.

Tab. 8: Průběh počtu zahraničních hráčů v Ligue 1 za makroregiony dle dekád.

Popisky řádků	60-70	70-80	80-90	90-00	00-10	10-20
Jižní Evropa	42	78	54	78	103	129
Západní Evropa	24	43	46	48	43	67
Severní Evropa	8	11	32	38	32	53
Východní Evropa	12	23	37	49	50	31
Severní Amerika	0	0	0	0	5	5
Střední Amerika	0	0	1	2	1	7
Jižní Amerika	36	59	44	63	166	172
Karibik	4	4	4	7	24	32
Jižní Afrika	0	0	0	1	2	6
Západní Afrika	18	18	36	102	236	292
Severní Afrika	40	29	39	57	104	102
Východní Afrika	1	0	2	9	16	20
Střední Afrika	15	7	30	34	80	98
Jižní Asie	0	0	0	0	0	1
Západní Asie	0	3	3	5	5	18
Východní Asie	0	0	0	3	9	11
Austrálie a Nový Zéland	0	0	1	5	2	1
Melanésie	2	1	0	0	1	1

4.3.2. Přínos útočných a obraných hráčů

Na Obr. 6 je možné spatřit propad hodnoty hned po druhé sledované sezóně. Od sezóny 1966/67 následoval nárůst až do sezóny 1973/74, kde byl na nejvyšší hodnotě, a to 0,41. Pak následoval pozvolný pokles, a to až do sezón 2008/09, od které začala hodnota opět pozvolna stoupat.

Obr. 6: Průběh počtu vstřelených gólů na 1 start zahraničních útočníků v Ligue 1

Podle Tab. 9 je patrné, že za celé sledované období je možné potvrdit pozitivní účinek zahraničních brankářů a obránců na počet obdržovaných gólů. Ve všech dekáдах byly vykazovány hodnoty nepřímé úměrnosti, nicméně pouze v dekáдах 70-80 a 10-20, nabyly tyto hodnoty významnosti.

Tab. 9: Míra korelace počtu obdržovaných gólů a počtu startů zahraničních obránců a brankářů v Ligue 1

Dekáda	Hodnota korelace
60-70	-0,0601
70-80	-0,1812
80-90	-0,0913
90-00	-0,0191
00-10	-0,0324
10-20	-0,1745
Celkem	-0,2286

4.3.3. Efekt zahraničních hráčů na umístění v tabulce

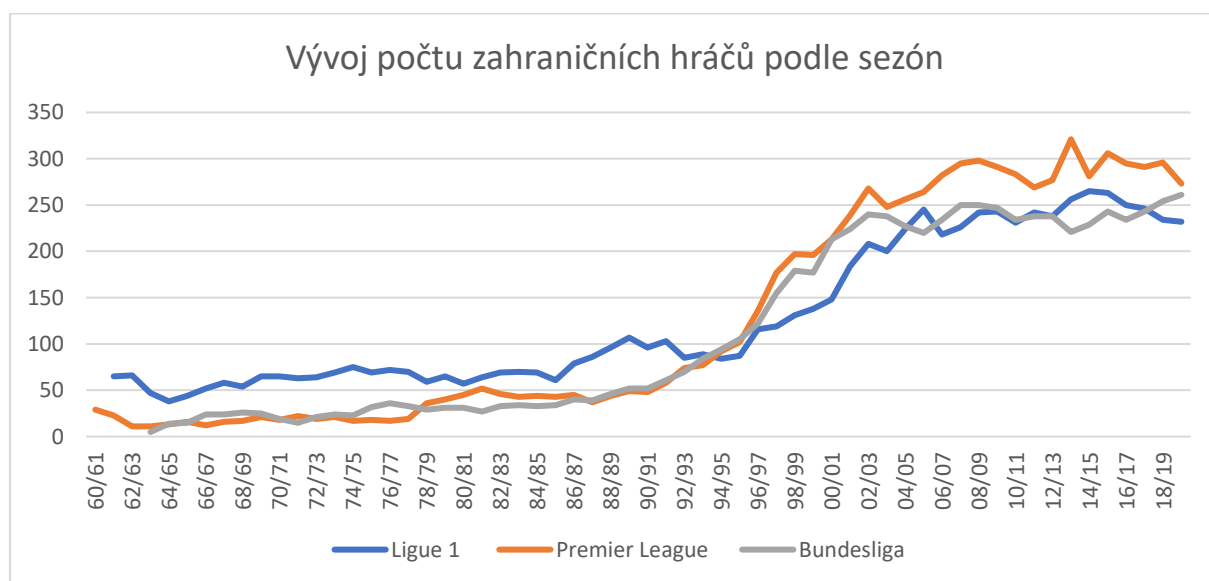
Vzhledem k hodnotám korelační závislosti v Tab. 10, lze usuzovat, že v Ligue 1 neměl počet zahraničních hráčů v týmu vliv na umístění daného týmu v konečné tabulce. Během dekad se objevili dvakrát hodnoty značící nepřímou závislost a čtyřikrát hodnoty značící přímou závislost, avšak žádná statisticky významná.

Tab. 10: Míra korelace počtu zahraničních hráčů na umístění klubu v konečné tabulce za dekády v Ligue 1

Dekáda	Hodnota korelace
60-70	-0,0226
70-80	0,0194
80-90	-0,0567
90-00	0,0461
00-10	0,0405
10-20	0,0660
Celkem	0,0113

5. Diskuse

Při porovnání zkoumaných lig na Obr. 7, je jasně vidět, že v Ligue 1 bylo od začátku sledovaného období až do začátku 90. let povětšinou dvojnásobný počet zahraničních hráčů než v ostatních dvou ligách. U všech lig je pak patrný vliv pádu Železné opony, ale ještě více pak strmý nárůst po zavedení Bosmanova zákona. Tento jev je však mnohem výraznější u Premier League a Bundesligy, než u Ligue 1. Toto by se dalo vysvětlit větší orientací těchto zemí na evropské fotbalové trhy. O francouzské Ligue 1 by se dalo říci, že je díky své koloniální minulosti více orientovaná na africký kontinent.

Obr. 7: Porovnání vývoje počtu zahraničních hráčů ve všech zkoumaných ligách během sledovaného období

Koloniální minulost byla minimálně v prvních dvou dekádách také dosti výrazná v Premier League. Drtivá většina zahraničních hráčů byla buď ze sousedního Irska nebo z jiných anglojazyčných bývalých kolonií jako třeba Austrálie, USA, Jihoafrická republika (JAR). Ve všech zkoumaných ligách se také projevil jev geografické blízkosti. Nejméně patrný byl u Ligue 1, více pak v Premier League ve velkých počtech irských hráčů, avšak nejvíce patrný byl u německé Bundesligy, kde působilo značné množství hráčů ze sousedních zemí.

Obsah této práce by mohl být dále rozšířen, například o detailnější popis migrace hráčů v rámci makroregionů, rozšíření zkoumaných lig na celou „velkou pětku“ či další vybrané statistiky za použití nasbíraných dat. Také se nabízí možnost prozkoumání pozitivních přínosů obránců a brankářů více do hloubky.

Hlavní limitací této práce bylo zobrazení dat na zdroji, kdy hráč se objevuje v soupisce na zdroji pouze tehdy, když v daném týmu sezónu ukončil, takže ti, kteří ve sledované soutěži sezonu začali, ale skončili ji v jiném týmu mimo sledované soutěže nemohou být zahrnuti. Dále na zdroji jsou uvedena střídání až od sezóny 1965/66, tudíž v několika prvních sezónách mohou zahrnuti pouze zahraniční hráči, kteří nastoupili v základní sestavě.

6. Závěr

Byly zaznamenány trendy ve vývoji počtu zahraničních hráčů ve zkoumaných ligách. V těchto trendech byl jednoznačně zaznamenán vliv pádu Železné opony a zavedení Bosmanova zákona. Dále byla zjištěna migrace hráčů z konkrétních makroregionů. V tomto se prokázaly vazby na koloniální minulost, které byly slabší v Premier League a silnější ve Francii, oproti tomu u Německa se vzhledem k mnohem menšímu vlastnictví koloniálních území o to více projevil prvek geografické blízkosti. Při posuzování pozitivního účinku obránců a brankářů bylo možné tento pozitivní účinek potvrdit ve všech třech ligách za celé sledované období. Oproti tomu samotný počet zahraničních hráčů v klubech měl pozitivní vliv pouze v Premier League, v ostatních ligách tento ukazatel neměl vliv.

7. Summary

The aim of this work is a time-space analysis of the representation of foreign players in the examined leagues, both in terms of absolute numbers and in terms of macro-regional origin.

All data was manually overwritten from the worldfootball.net website. The players' position, nationality, name, number of starts and number of goals scored were recorded. The criterion for placing a player was the condition of at least one start in a competitive league match for a given season. The United Nations geoscheme, based on UN M49 coding, was used to categorize macro-regions. Pearson's and Spearman's correlation coefficient are used in the research part of this work. Spearman's is used to determine the degree of correlation between the number of foreign players and the location of the club at the end of the season. Pearson's to determine the degree of correlation between the number of goals scored by a given club at the end of the season and the sum of the number of starts of individual defenders and goalkeepers for a given season.

In the trends of the number of foreign players, a clear effect of the fall of the Iron Curtain and the introduction of Bosman's law was noted. In the case of macro-regional origin, the links to the colonial past were weaker in the Premier League and stronger in France, while in Germany the element of geographical proximity became all the more apparent due to the much smaller ownership of colonial territories. When assessing the positive effect of defenders and goalkeepers, it was possible to confirm this positive effect in all three leagues for the entire period under review. In contrast, the number of foreign players in clubs had a positive effect only in the Premier League, in other leagues this indicator had no effect.

8. Seznam literatury a zdrojů

BALE, John. *Sports Geography* [online]. Routledge, 2003 [cit. 2021-5-13]. ISBN 9780203478677. Dostupné z: doi:10.4324/9780203478677

BALE, John a Trudo DEJONGHE. Editorial. *Sports Geography : an overview. Belgeo* [online]. 2008, (2), 157-166 [cit. 2021-5-13]. ISSN 1377-2368. Dostupné z: doi:10.4000/belgeo.10253

Publikace zmíněné v Bale & Dejonghe (2008):

AUGUSTIN, Jean-Pierre. *Sport, géographie et aménagement*. Nathan, 1995.

BALE, John (1982). Sporthistory as innovation diffusion, *Canadian Journal of History Sport*, 15, 38-63.

BALE, John, et al. *Sport, space and the city*. Routledge, 1993.

BALE, John (2002a), *Imagined Olympian: Body Culture and Colonial Representation in Rwanda*, Minneapolis, University of Minnesota Press. ISBN: 978-0-8166-3386-9

BALE, John & Joseph Maguire (1994) (eds.), *The global sports arena: athletic talent migration in an interdependent world*, Frank Cass, London.

Burley, T. M. (1962). A note on the geography of sport. *The Professional Geographer*. [online] 14(1), 55–56. [cit. 2021-05-12] DOI: doi:10.1111/j.0033-0124.1962.00055.x

DEJONGHE, Trudo. *De noodzaak aan exogeen opgelegde economisch-geografische principes bij het professionaliseren van het door endogene factoren ontstane wereldsportstelsel Gevalstudie: Het lokalisatievraagstuk van het topvoetbal in België*. 2001a. PhD Thesis. Ghent University.

DEJONGHE, Trudo. Sport in de wereld; ontstaan, verspreiding en evolutie. *Status: published*, 2001b.

DEJONGHE, Trudo; ANTWERPEN, Lessius Hogeschool; NIEUWSTRAAT, Korte. The popularity of football games in the world. Is there a relation with hegemonic power??. *Van Christaller tot Wallerstein: liber amicorum prof. dr. Pieter Saey*, 2007, 39-50.

FREMONT, T. (1976), *La région espace vécu*, PUF, Paris.

HILDERBRAND, J. (1919): The Geography of Games. In: SADIL, Martin (2018). *Prostorové aspekty členské základny Českého atletického svazu*. Olomouc. Bakalářská práce. Univerzita Palackého v Olomouci. Přírodovědecká fakulta.

JOKL, Ernst. *Sports in the cultural pattern of the world: a study of the 1952 Olympic Games at Helsinki*. Institute of Occupational Health, 1956.

LEHRMAN H. (1940). The geographic origin of professional baseball players.

LEY, David. Cultural/Humanistic Geography. *Progress in Human Geography* [online]. 1985, 9(3), 417-423 [cit. 2021-5-13]. ISSN 0309-1325. Dostupné z: doi:10.1177/030913258500900306

OJALA, C. and E. Kureth (1975). From Saskatoon to Parry Sound: a geography of skates and sticks in North America. *The Geographical Survey*, 4, s. 177-198.

- RAVENEL, Loïc. La diffusion du football de haut niveau en France. *Mappemonde*, 1996, 2: 14-18.
- RECLUS, Élisée (1879). *Géographie Universelle La terre et les hommes*. 4: L'Europe du Nord-Ouest, Librairie Hachette et Cie, Paris.
- ROONEY John (1969). Up from the mines and out from the prairies: some geographical implications of football in de US.
- ROONEY, John (1974), *A geography of American sport*.
- ROONEY, John & Richard Pillsbury (1992). *Atlas of American sport*, Mc Millan, New York.
- TOMLINSON, R. W. A geography of flat-racing in Great Britain. *Geography*, 1986, 228-239.
- VAN DAM F. (1998), Van lulu tot hype ? Nieuwe voetbalstadions in Nederland, *Geografie*, 7, 2, pp. 28-33.
- WALTERSPIELER, Maurice. Le football lorrain. L'espace géographique d'un sport régional. *Revue géographique de l'Est Nancy*, 1982, 22.3-4: 307-313.
- DICKEN, Peter. *Global shift: Reshaping the global economic map in the 21st century*. Sage, 2003.
- DICKSON, Geoff; SANTOS, Joao MC Malaia. Globalisation and professional sport. In: SCHULENKORF, Nico; FRAWLEY, Stephen (ed.). *Critical issues in global sport management*. Taylor & Francis, 2016.
- EUR-LEX, 1995. Document 61993CJ0415 [online]. 15. 12. [cit. 2021-05-12] Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:61993CJ0415&from=EN>
- HELD, David, et al. Global transformations: Politics, economics and culture. cit. In: POLI, Raffaele. Understanding globalization through football: The new international division of labour, migratory channels and transnational trade circuits. *International Review for the Sociology of Sport* [online]. 2010, **45**(4), 491-506 [cit. 2021-5-13]. ISSN 1012-6902
- HOPKINS A. G. (2002), ed. Globalization in world history In: TAYLOR, Matthew. Global players? Football, migration and globalization, c. 1930-2000. *Historical Social Research/Historische Sozialforschung*, 2006, 7-30.
- INTERNATIONAL MONETARY FUND, 2000. Globalization: Threat or Opportunity. [online]. 12. 4. [cit. 2021-05-12] Dostupné z: <https://www.imf.org/external/np/exr/ib/2000/041200to.htm#II>
- JELÍNEK, Radovan a Jiří TOMĚŠ. *The first world atlas of football*. Prague: Infokart, 2002. ISBN 80-902832-2-5.
- KOCH, Natalie (ed.). *Critical geographies of sport: Space, power and sport in global perspective*. Taylor & Francis, 2016.
- MAGEE, Jonathan a John SUGDEN. "The World at their Feet." *Journal of Sport and Social Issues* [online]. 2002, **26**(4), 421-437 [cit. 2021-5-13]. ISSN 0193-7235. Dostupné z: doi:10.1177/0193732502238257

MAGUIRE, Joseph. BLADE RUNNERS: CANADIAN MIGRANTS, ICE HOCKEY, AND THE GLOBAL SPORTS PROCESS. *Journal of Sport and Social Issues* [online]. 1996, **20**(3), 335-360 [cit. 2021-5-13]. ISSN 0193-7235. Dostupné z: doi:10.1177/019372396020003007

MAGUIRE, Joseph. Sport And Globalisation Entry For: Sport And Development Web-Based Platform. *Swiss Academy For Development, Switzerland* [online]. 2008 [cit. 2021-5-13] Dostupné z: https://www.sportanddev.org/sites/default/files/downloads/81__sport_and_globalisation.pdf

MAGUIRE, Joseph. Sport and Migration. In: NESS, Immanuel, ed. *The Encyclopedia of Global Human Migration* [online]. Oxford, UK: Blackwell Publishing, 2013 [cit. 2021-5-13]. ISBN 9781444334890.

MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. Slovníček základních pojmů z oblasti migrace. [online]. 12. 4. [cit. 2021-05-12] Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/slovnicek-pojmu.aspx>

PERRATON, Jonathan. The scope and implications of globalisation. In: *The Handbook of Globalisation, Third Edition*. Edward Elgar Publishing, 2019.

POLI, Raffaele. Understanding globalization through football: The new international division of labour, migratory channels and transnational trade circuits. *International Review for the Sociology of Sport* [online]. 2010, **45**(4), 491-506 [cit. 2021-5-13]. ISSN 1012-6902. Dostupné z: doi:10.1177/1012690210370640

POLI, Raffaele; RAVENEL, Loïc; BESSON, Roger. Foreign players in football teams. *CIES Football Observatory monthly report*, 2016, 12.

TAYLOR, Matthew. Global players? Football, migration and globalization, c. 1930-2000. *Historical Social Research/Historische Sozialforschung*, 2006, 7-30.

TOMEŠ, Jiří (2012). Sport a geografie I. *Geografické rozhledy*. 21(4), 6–9.

WISE, Nicholas & Geoffery Z. Kohe (2018). Sports geography: new approaches, perspectives and directions. *Sport in Society* [online]. Routledge, 26.12.2018 [cit. 2021-05-12] DOI: 10.1080/17430437.2018.1555209

Seznam grafů:

Obr. 1: Vývoj počtu zahraničních hráčů v Premier League během sledovaného období

Obr. 2: Průběh počtu vstřelených gólů na 1 start zahraničních útočníků v Premier League

Obr. 3: Vývoj počtu zahraničních hráčů v Bundeslize během sledovaného období

Obr. 4: Průběh počtu vstřelených gólů na 1 start zahraničních útočníků v Bundeslize

Obr. 5: Vývoj počtu zahraničních hráčů v Ligue 1 během sledovaného období

Obr. 6: Průběh počtu vstřelených gólů na 1 start zahraničních útočníků v Ligue 1

Obr. 7: Porovnání vývoje počtu zahraničních hráčů ve všech zkoumaných ligách během sledovaného období

Seznam tabulek:

Tab. 1: Podíl počtu vstřelených gólů na počtu startů za všechny zahraniční hráče za sledované období v daných ligách

Tab. 2: Průběh počtu zahraničních hráčů v Premier League za makroregiony dle dekád.

Tab. 3: Míra korelace počtu obdržených gólů a počtu startů zahraničních obránců a brankářů v Premier League

Tab. 4: Míra korelace počtu zahraničních hráčů na umístění klubu v konečné tabulce za dekády v Premier League

Tab. 5: Průběh počtu zahraničních hráčů v Bundesliga za makroregiony dle dekád.

Tab. 6: Míra korelace počtu obdržených gólů a počtu startů zahraničních obránců a brankářů v Bundeslize

Tab. 7: Míra korelace počtu zahraničních hráčů na umístění klubu v konečné tabulce za dekády v Bundeslize

Tab. 8: Průběh počtu zahraničních hráčů v Ligue 1 za makroregiony dle dekád.

Tab. 9: Míra korelace počtu obdržených gólů a počtu startů zahraničních obránců a brankářů v Ligue 1

Tab. 10: Míra korelace počtu zahraničních hráčů na umístění klubu v konečné tabulce za dekády v Ligue 1